

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економічної теорії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В. _____

2013 р.

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки

галузей знань

бакалаврів (денної і заочної форм навчання)

0201 – Культура

0303 – Історія

0403 – Політологія

0203 – Гуманітарні науки

0202 – Мистецтво

0102 – Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини

1401 – Сфера обслуговування

0801 – Математика

0302 – Міжнародні відносини

напрямів

6.020105 – Документознавство та інформаційна діяльність

6.020103 – Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури

6.030300 – Історія

6.040300 – Політологія

6.020303 - Філологія (Мова та література (англійська, німецька, французька), Прикладна лінгвістика

6.020205 – Образотворче та декоративне мистецтво

6.020204 – Музичне мистецтво

6.020200 – Хореографія

6.010201 – Фізичне виховання

6.010203 - Здоров'я людини

6.010202 – Олімпійський спорт

6.140101 – Готельно-ресторанна справа

6.080100 – Математика

6.030201 – Міжнародні відносини

6.030203 – Міжнародні економічні відносини

6.030204 – Міжнародна інформація

6.030205 – Країнознавство

Луцьк – 2013

Програма навчальної дисципліни «Основи економічних теорій» для студентів 2 і 3 курсів за напрямами підготовки: 6.020105 – Документознавство та інформаційна діяльність, 6.020103 – Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури, 6.030300 – Історія, 6.040300 – Політологія, 6.020303 - Філологія (Мова та література (англійська, німецька, французька), Прикладна лінгвістика, 6.020205 – Образотворче та декоративне мистецтво, 6.020204 – Музичне мистецтво, 6.020200 – Хореографія, 6.010201 – Фізичне виховання, 6.010203 - Здоров'я людини, 6.010202 – Олімпійський спорт, 6.140101 – Готельно-ресторанна справа, 6.080100 – Математика, 6.030201 – Міжнародні відносини, 6.030203 – Міжнародні економічні відносини, 6.030204 – Міжнародна інформація, 6.030205 – Країнознавство.

” 29 ” 08 2013 р. – 8 с.

Розробники:

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії _____ **Єлісєєва Л. В.**

Рецензент:

д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної теорії _____ **Стрішенець О. М.**

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної теорії

протокол № 1 від 29 серпня 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Стрішенець О.М.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № 1 від 4 вересня 2013 р.

Голова науково-методичної комісії інституту _____ (Бегун С.І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № _____ від _____ 2013 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Основи економічних теорій” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів неекономічних напрямів підготовки.

Предметом дисципліни є вивчення основних економічних категорій, економічних законів, принципів функціонування економічних систем, економічних відносин, господарського механізму та дій людей, спрямованих на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринкових перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Загальні засади економічного розвитку та основи мікроекономіки.
2. Теоретичні основи макроекономіки та економічних процесів у відкритій економіці

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета** вивчення навчальної дисципліни полягає в набутті студентами теоретичних знань та практичних вмінь щодо виявлення, аналізу причин, особливостей розвитку, способів подолання, пом'якшення негативних наслідків економічних явищ і процесів, вивчення теоретичного інструментарію ринкового й державного регулювання національної економіки.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Основи економічних теорій” є:

- володіти категоріальним апаратом та методологією дослідження;
- знати основні принципи та закони функціонування суб'єктів на мікро- та макрорівнях;
- засвоїти сучасні методи дослідження економічних процесів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основний категоріальний апарат, закономірності економічного розвитку, механізм функціонування економічної системи та економічної політики щодо регулювання економіки;

вміти:

- аналізувати причинно-наслідкові механізми економічних явищ та процесів, оцінювати ефективність економічної політики держави.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку та основи мікроекономіки.

Тема 1. Економічна теорія як наука.

Економіка як складова теорії та практики в суспільстві. Еволюція предмету та основні школи економічної теорії. Закони, категорії та функції економічної теорії. Структура й методи економічної науки.

Тема 2. Економічна система та відносини власності.

Сутність та структура економічної системи. Типи, види й моделі економічних систем. Економічний зміст відносин власності. «Пучок» прав власності.

Тема 3. Економічні потреби суспільства та їх взаємозв'язок із виробництвом.

Економічні потреби та інтереси як рушійні сили господарської діяльності. Суспільне виробництво та його основні форми. Теорія факторів виробництва. Крива виробничих можливостей.

Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки.

Ринок: суть, структура, функції. Товар і його властивості. Альтернативні теорії вартості. Гроші – розвинута форма товарних відносин. Ринкова інфраструктура.

Тема 5. Основи мікроекономічного аналізу.

Мікроекономічні суб'єкти та їх поведінка. Попит і пропозиція: сутність, закони та фактори. Ринкова рівновага, її зміни та відхилення. Цінова еластичність попиту і пропозиції.

Тема 6. Основи теорії поведінки споживача.

Корисність та її види. Крива байдужості, гранична норма заміщення. Бюджетна лінія та вибір споживача.

Тема 7. Мікроекономічна модель підприємства (фірми).

Економічна природа та теорія підприємства. Витрати підприємства: коротко– і довгостроковий період. Дохід та прибуток підприємства.

Тема 8. Підприємство в ідеальних ринкових структурах: чиста конкуренція і чиста монополія.

Короткостроковий період на ринку чистої конкуренції. Довгостроковий період на ринку чистої конкуренції. Ефективність ринку. Поведінка підприємства в чистій монополії. Способи збільшення прибутку чистої монополії.

Тема 9. Підприємство в реальних ринкових структурах: монополістична конкуренція і олігополія.

Монополістична конкуренція та диференціація товару. Характеристика ринку олігополії: ознаки, види та показники. Основні моделі поведінки підприємства. Антимонопольне регулювання діяльності підприємств.

Тема 10. Ринок праці: крива пропозиції, ставка зарплати, профспілки.

Сутність ставки зарплати та крива пропозиції праці. Підприємство на ринку праці та ставка зарплати. Вплив профспілок на ставку зарплати. Диференціація ставок зарплати.

Тема 11. Ринки капіталу і землі.

Сутність капіталу та процес його початкового нагромадження. Форми і процес кругообігу капіталу. Відсоток та фактори його зміни. Ринок землі: сутність, рента та ціна землі.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи макроекономіки та економічних процесів у відкритій економіці

Тема 1. Національна економіка та її основні показники.

Сутність, цілі макроекономіки та макроекономічної політики. Економічний зміст та принципи системи національних рахунків. Валовий внутрішній продукт та методи його обчислення. Інші макроекономічні показники та спосіб їх вимірювання.

Тема 2. Сукупні попит і пропозиція.

Суть і структура сукупного попиту. Сукупна пропозиція у коротко - й довгостроковому періодах. Рівновага сукупних попиту й пропозиції та державне регулювання.

Тема 3. Економічні цикли та економічне зростання.

Сутність та причини виникнення економічних циклів. Фази економічного циклу. Економічне зростання: сутність та види. Фактори та наслідки економічного зростання.

Тема 4. Інфляція, безробіття та форми їх державного регулювання.

Зайнятість та причини виникнення безробіття. Види, наслідки та способи скорочення безробіття. Інфляція: сутність та її види. Вплив інфляції на господарські процеси та методи її подолання.

Тема 5. Доходи населення й соціальна політика.

Доходи населення та їх вимір. Розподіл доходів у суспільстві. Крива Лоренца. Добробут населення та соціальна політика держави.

Тема 6. Банківська система та грошово-кредитна політика.

Сутність та види грошових систем. Структура та функції банківської системи. Попит і пропозиція грошей. Основні види та інструменти монетарної політики.

Тема 7. Бюджетно-податкова політика.

Бюджет та бюджетний дефіцит. Державний борг та способи його обслуговування. Податкова політика. Крива Лаффера. Фіскальна політика та її інструменти.

Тема 8. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство.

Інтернаціоналізація економічних зв'язків: сутність, форми та сучасні тенденції. Інтеграційні процеси та угруповання. Світове господарство та процес глобалізації.

Тема 9. Міжнародна торгівля.

Сутність, форми та особливості міжнародної торгівлі. Основні теорії міжнародної торгівлі. Зовнішньоторговельна політика: види та методи.

Тема 10. Міжнародний рух капіталу і робочої сили.

Сутність, причини та форми міжнародного руху капіталу. Прямі та портфельні інвестиції, міжнародний кредит. Міжнародна міграція робочої сили: причини, етапи, тенденції та наслідки.

Тема 11. Міжнародні валютно-фінансові відносини.

Міжнародна валютна система та її еволюція. Валютний курс та політика його регулювання. Платіжний баланс: структура та методи збалансування.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є іспит.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни “Основи економічних теорій” використовуються наступні методи діагностики успішності навчання:

- поточне опитування;
- розв’язування тестових завдань;
- написання економічного диктанту;
- оцінювання виконання ІНДЗ.

5. Список джерел

Основна література:

Аналітична економія : Макроекономіка і мікроекономіка : [підручник] : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк. – К. : Знання, 2009. – 723 с.; 526 с.

Воробьев Е. М. Экономическая теория – политическая экономия в схемах и графиках : [учеб. пособие]. – Х. : ХГИ «НУА», 1999. – 240 с.

Вступ до економічної теорії. Курс лекцій. Частина 1. / З. Ватаманюк, С. Панчишин. – Львів : Новий світ–2000, 2005. – 352 с.

Гронтковська Г. Е. Економічна теорія : навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік, О. І. Ряба – Рівне: НУВГП, 2010.– 369 с.

Економічна теорія : [підручник] / За ред. В.М. Тарасевича. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 784 с.

Економічна теорія : Політекономія : [підручник] / За ред. В. Д. Базилевича. – 5-те вид. – К. : Знання – Прес, 2006. – 719 с.

Економічна теорія : Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : [навчальний посібник] / Білецька Л. В., Білецький Л. В., Савич В. І. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 652 с.

Макконелл К. Р. Экономикс : принципы, проблемы и политика : Пер. с 14-го англ. изд. / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю. – М. : ИНФРА-М., 2005. – 972 с.

Мэнкью Н. Г. Принципы экономикс / Н. Г. Мэнкью. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 784 с.

Основи економічної теорії в структурно-логічних схемах : навч. посіб. / За ред. Л. С. Шевченко. – Харків : Право, 2010. – 144 с.

Додаткова література:

Башнянин Г. І. Мікроекономічна теорія : [навч. посібник] / За ред. Башнянина Г.І. і Щедрої О.В. – Львів : Новий світ, 2007. – 640 с.

Безугла В.О. Мікроекономіка : [навч. посібник] / В. О. Безугла – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.

- Беляєв О. О. Політична економія : [навч. посібник] / О. О. Беляєв, А. С. Бебело. – К. : КНЕУ, 2001. – 328 с.
- Веріан Гел Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Пер. з англ. С.Слухая. – К. : Лібра, 2006. – 632 с.
- Зазимко А. З. Політична економія : [структурно-логічний посібник] / А. З. Зазимко. – Вид. 2-е. – К. : КНЕУ, 2006. – 358 с.
- Липсиц И. В. Экономика : [ученик для вузов] / И. В. Липсиц. – М. : Омега – Л, 2006. – 656 с.
- Макроекономіка / За ред. В. Базилевича. — К.: Знання, 2007. – 719 с.
- Микроэкономика : [учебник] / Под ред. А.Г. Грязновой, А.Ю. Юданова. – 6-е изд., испр. и доп. - М. : КНОРУС, 2006. – 624 с.
- Мікроекономіка : [підручник] / За ред. В.Д.Базилевича. – К. : Знання, 2007. – 677с.
- Небава М. І. Теорія макроекономіки : [навчальний посібник] / М. І. Небава. – К. : Видавничий дім «Слово», 2005. – 536 с.
- Політична економія: [навч. посібник] / К. Т. Кривенко, В. С. Савчук, О. О. Беляєв. – К. : КНЕУ, 2001. – 508 с.
- Рудий М.М., Жабка В.В. Мікроекономіка : [навч. посібник] – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
- Савченко А. Г. Макроекономіка : [підручник] / А. Г. Савченко. – К. : КНЕУ, 2005. – 441 с.
- Самуэльсон П. Экономика / П. Самуэльсон. – Т. 1. – М. : АЛГОН, 1994. – 333 с.
- Экономическая теория : [учеб. для студ. высш. учеб. заведений] / Под ред. В. Д. Камаева. – 8-е изд., перераб и допол. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. – 640 с.
- Экономическая теория : [учебник для студентов вузов]. / Под ред. И. П. Николаевой. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 527 с.
- Экономическая теория : [учебник] / Под общ. ред. А. Г. Грязновой. – М. : Экзамен, 2005. – 592 с.